

تکمیل آزمون نیکویی برآزش برای توزیع چوله نرمال بر اساس تابع مولد گشتاور تجربی

محمدمهدی مقامی، نصرالله ایرانپناه*؛ دانشگاه اصفهان، گروه آمار

چکیده

تاکنون روش‌های مختلفی برای آزمون نیکویی برآزش توزیع چوله نرمال مطرح شده است. در این مقاله روش مینتائیس [۸] که بر اساس تابع مولد گشتاور تجربی است، بررسی می‌شود. این آزمون بهطور مجزا برای پارامتر شکل معلوم و مجهول مطرح می‌شود. مینتائیس ادعا کرده است آزمون او از نظر توان با آزمون کلموگروف-اسمیرنف قابل رقابت است. اما این ادعا تنها برای پارامتر شکل معلوم درست است. در این مقاله روشی برای یافتن آماره آزمون ارائه شده است که علاوه بر زمان کمتر، توان آزمون مینتائیس را نیز بهطور چشمگیری افزایش می‌دهد. در این روش برای یافتن سوپریم، بهجای محاسبه تابع روی شبکه، از تابع اپتیم استفاده می‌شود. مینتائیس برای پارامتر معلوم اندازه آزمون خود را بررسی نکرده است که در این مقاله بررسی شده است.

آماره آزمون

اگر Z_λ یک متغیر تصادفی پیوسته با تابع چگالی احتمال $f(z; \lambda) = \phi(z) \Phi(\lambda z)$ باشد، Z_λ را یک متغیر تصادفی چوله نرمال استاندارد با پارامتر چولگی λ مینامیم (ازلينی [۱]). در این تعريف $(\cdot)\phi$ و $(\cdot)\Phi$ بهترتیب توابع چگالی و توزیع نرمال استاندارد هستند. اگر ترکیب خطی $Y = \mu + \sigma Z_\lambda$ را در نظر بگیریم، می‌گوییم Y دارای توزیع چوله نرمال با پارامترهای $\mu, \lambda \in \mathbb{R}$ و $\sigma \in \mathbb{R}^+$ است و با نماد $(Y \sim SN(\mu, \sigma, \lambda))$ نمایش می‌دهیم.

می‌خواهیم آزمون فرض صفر برای برخی $\mu \in \mathbb{R}, \sigma > 0$ که در آن λ_0 مقدار ثابت و معلومی از مقادیر λ است، یا در حالت کلی‌تر، فرض صفر برای برخی

$$\tilde{H}_0 : Y \sim SN(\mu, \sigma, \lambda_0) \quad \mu \in \mathbb{R}, \sigma > 0, \lambda \in \mathbb{R}$$

که در آن λ نامعلوم است را در برابر فرض مقابل دلخواه انجام دهیم.

فرض کنید $M(t) = E[\exp(tY)]$ ، $t \in \mathbb{R}$ تابع مولد گشتاور Y باشد. اگر $(Y \sim SN(\mu, \sigma, \lambda))$ آنگاه تابع

$$M_g(\mu, \sigma; t) = e^{\mu t + (\sigma^2 t^2 / 2)} \Phi(\sigma \vartheta t)$$

واژه‌های کلیدی: چولگی، آزمون کلموگروف-اسمیرنف، بوت استرپ پارامتری، شبیه‌سازی مونت کارلو

پذیرش ۹۱/۱۰/۵

دریافت ۹۰/۵/۲۵

iranpanah@stat.ui.ac.ir

*نویسنده مسئول

به دست می‌آید. با توجه به این‌که $M_g(0, 1; t) = 2e^{t^2/2}\Phi(\vartheta_t)$ در معادله دیفرانسیلی

$$M'(t) - tM(t) - \vartheta\sqrt{\frac{2}{\pi}} \exp\left[\frac{t^2}{2}(1 - \vartheta^2)\right] = 0, \quad t \in \mathbb{R} \quad (1)$$

به شرط $M(0) = 1$ صدق می‌کند، آزمون نیکویی برای توزیع چوله نرمال را بدین روش انجام می‌دهیم: فرض کنید $Y_1, Y_2, \dots, Y_n$ نمونه تصادفی از توزیع چوله نرمال باشد. برای آزمون فرض H_0 تابع مولد گشتاور تجربی

$$\hat{M}_n(t) = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n \exp(t\hat{X}_j) \quad (2)$$

را در نظر بگیرید، که در آن n $\hat{X}_j = (Y_j - \hat{\mu}_n)/\hat{\sigma}_n$ و $(\hat{\mu}_n, \hat{\sigma}_n)$ برآوردهای سازگار هستند. تحت فرض H_0 برای n های بزرگ $\hat{X}_j$ تقریباً دارای توزیع $SN(\lambda, 1)$ است، بنا بر این

انتظار داریم عبارت

$$D_n(t) = \hat{M}'_n(t) - t\hat{M}_n(t) - \vartheta\sqrt{\frac{2}{\pi}} \exp\left[\frac{t^2}{2}(1 - \vartheta^2)\right] \quad (3)$$

نزدیک صفر باشد که در آن $\lambda / \sqrt{1 + \lambda^2} = \vartheta$ است. بنا بر این برای آزمون فرض H_0 ، از میزان انحراف (۳) از صفر استفاده می‌شود. آزمون فرض $\tilde{H}$ براساس اندازه انحراف

$$\tilde{D}_n(t) = \hat{M}'_n(t) - t\hat{M}_n(t) - \tilde{\vartheta}_n\sqrt{\frac{2}{\pi}} \exp\left[\frac{t^2}{2}(1 - \tilde{\vartheta}_n^2)\right] \quad (4)$$

از صفر انجام می‌شود، که در آن $\tilde{\vartheta}_n = \tilde{\lambda}_n / \sqrt{1 + \tilde{\lambda}_n^2}$ یک برآوردهای سازگار λ است. انتظار داریم در موقعي که این روش میسر است آزمون ارائه شده از لحاظ کارایی با آزمون‌های بر اساس تابع توزیع تجربی، مانند آزمون کلموگروف-اسمیرنوف قابل رقابت باشد. به علاوه، آزمون جدید در موقعي که آزمون‌های کلاسيك براساس تابع توزیع تجربی پیچیده‌اند به آسانی اجرا می‌شود.

با توجه به آن‌که در آماره‌های آزمون (۳) و (۴)، t مقدار مجهولی است، یک روش برای محاسبه تابع مولد گشتاور تجربی انتخاب توافقی یک بردار t_n (کلارک و همکاران [۲]) و یا یک شبکه متاهی از نقاط t_j (ایپس و همکاران [۳]) است. بنا بر این آماره‌های

$$T_{n,a} = \sqrt{n} \sup_{-a \leq t \leq a} |D_n(t)| \quad H_0 \text{ برای برخی } > a, \text{ در آزمون } H_0$$

$$\tilde{T}_{n,a} = \sqrt{n} \sup_{-a \leq t \leq a} |\tilde{D}_n(t)| \quad \tilde{H}_0 \text{ برای برخی } > a, \text{ در آزمون } \tilde{H}_0$$

را به کار می‌بریم.

سازگاری آزمون ها

برای آزمون مورد نظر فرض می‌کنیم نه تنها تحت فرض صفر، بلکه تحت هر فرض ثابت در مقابل H_0 داشته باشیم $(\lambda, \sigma, \mu) \xrightarrow{P} (\hat{\mu}_n, \hat{\sigma}_n, \hat{\lambda}_n)$ که در آن (λ, σ, μ) پارامترهای مجهول جامعه‌اند. به عبارت دیگر،

برآوردها سازگارند و برای انجام آزمون از برآوردهای گشتاوری استفاده می‌کنیم. برای آزمون فرض H_0 با $\lambda = \lambda_0$ معلوم و با فرض این‌که تحت فرض مقابل ثابت $< \infty$ ، خواهیم داشت

$$E(Y) = \mu + \sigma \sqrt{\frac{2}{\pi}} \vartheta, \quad Var(Y) = \sigma^2 \left(1 - \frac{2}{\pi} \vartheta^2\right) \quad (5)$$

از حل معادلات (5) داریم:

$$\mu = E(Y) - \sigma \sqrt{2/\pi} \vartheta, \quad \sigma = \sqrt{\frac{Var(Y)}{1 - (2/\pi) \vartheta^2}}$$

بنا بر این برآوردهای گشتاوری μ و σ به صورت

$$\hat{\mu}_n = \bar{Y}_n - \hat{\sigma}_n \sqrt{2/\pi} \vartheta, \quad \hat{\sigma}_n = \sqrt{\frac{S_n}{1 - (2/\pi) \vartheta^2}} \quad (6)$$

ارائه می‌گردد، که در آن $S_n = n^{-1} \sum_{j=1}^n (Y_j - \bar{Y}_n)^2$ و $\bar{Y}_n = n^{-1} \sum_{j=1}^n Y_j$ بهترتب میانگین و واریانس نمونه

هستند. همچنین برای انجام آزمون فرض H_0 که در آن λ مجهول است، برای وجود برآوردهای گشتاوری $E(|Y|) < \infty$ باید $\tilde{T}_{n,a}$ را بررسی می‌کنیم. آزمون $T_{n,a}$ حالت خاصی از $\tilde{T}_{n,a}$ است. چون آزمون مطرح شده برای مقادیر بزرگ $\tilde{T}_{n,a}$ فرض H_0 را رد می‌کند، این قضیه ارائه می‌شود

(مینتائیس [۸]):

قضیه: آزمون نیکویی برآشی که برای مقادیر بزرگ آماره $\tilde{T}_{n,a}$ فرض H_0 را رد کند، سازگار است.

اثبات: برای اثبات سازگاری آزمون بر اساس آماره $T_{n,a}$ باید نشان دهیم

$$\tilde{T}_{n,a} = \sqrt{n} \sup_{-a \leq t \leq a} |\tilde{D}_n(t)| \xrightarrow{P} \Delta \quad \text{اگر } \sup_{-a \leq t \leq a} |\tilde{D}_n(t)| \xrightarrow{P} \Delta \quad \text{برای تمام } -a \leq t \leq a, \quad (7)$$

از طرفی با استفاده از (2) داریم

$$\begin{aligned} \hat{M}_n(t) &= \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n \exp(t \hat{X}_j) \\ &= \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n \exp \left[t(Y_j - \hat{\mu}_n) / \hat{\sigma}_n \right] \\ &= \exp(-t \hat{\mu}_n / \hat{\sigma}_n) \times \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n \exp \left(t Y_j / \hat{\sigma}_n \right) \\ &= \exp(-t \hat{\mu}_n / \hat{\sigma}_n) \times M_n(t / \hat{\sigma}_n) \end{aligned}$$

بنا بر این

$$\hat{M}'_n(t) = \frac{1}{\hat{\sigma}_n} \exp(-t \hat{\mu}_n / \hat{\sigma}_n) \times \left(\hat{M}'_n(t / \hat{\sigma}_n) - \hat{\mu}_n M_n(t / \hat{\sigma}_n) \right)$$

که در آن $M_n(t) = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n \exp(tY_j)$ تابع مولد گشتاور تجربی Y است. بنا بر این با توجه به (۴) و

سازگاری یکنواخت تابع مولد گشتاور تجربی و مشتق آن روی بازه کراندار از اعداد حقیقی [۴] و همچنین سازگاری برآوردهای $(\hat{\mu}_n, \hat{\sigma}_n)$ برای پارامترهای مجهول (μ, σ) ، نتیجه می‌گیریم

$$\hat{M}_n(t) = \exp(-t\hat{\mu}_n / \hat{\sigma}_n) \times M_n(t / \hat{\sigma}_n) \xrightarrow{P} e^{-(\mu/\sigma)t} M(t / \sigma)$$

که در آن $M(t)$ تابع مولد گشتاور Y است. بهمین ترتیب

$$\begin{aligned} \hat{M}'_n(t) &= \frac{1}{\hat{\sigma}_n} \exp(-t\hat{\mu}_n / \hat{\sigma}_n) \times \left(\hat{M}'_n(t / \hat{\sigma}_n) - \hat{\mu}_n M_n(t / \hat{\sigma}_n) \right) \xrightarrow{P} \frac{1}{\sigma} e^{-(\mu/\sigma)t} \\ &\quad (M'(t / \sigma) - \mu M(t / \sigma)) \end{aligned}$$

در نتیجه

$$\hat{M}'_n(t) - t \hat{M}_n(t) \xrightarrow{P} \frac{1}{\sigma} e^{-(\mu/\sigma)t} (M'(t / \sigma) - (\mu + \sigma t) M(t / \sigma)) \quad (8)$$

اکنون برای متغیر تصادفی X با تابع مولد گشتاور $m(t) = E(e^{tX})$ داریم $Y = \mu + \sigma X$. بنا بر این

$$M(t) = e^{\mu t} m(\sigma t)$$

$$M(t / \sigma) = e^{(\mu/\sigma)t} m(t) \quad t \quad M'(t / \sigma) = e^{(\mu/\sigma)t} (\sigma m'(t) + \mu m(t)) \quad (9)$$

با جایگذاری رابطه (۹) در سمت راست رابطه (۸) داریم:

$$\hat{M}'_n(t) - t \hat{M}_n(t) \xrightarrow{P} m'(t) - t m(t) \quad (10)$$

با استفاده از (۱۰) چون $\tilde{g}_n \xrightarrow{P} g$ پس

$$\hat{M}'_n(t) - t \hat{M}_n(t) - \tilde{g}_n \sqrt{\frac{2}{\pi}} \exp\left[\frac{t^2}{2}(1 - \tilde{g}_n^2)\right] \xrightarrow{P} m'(t) - t m(t) - g \sqrt{\frac{2}{\pi}} \exp\left[\frac{t^2}{2}(1 - g^2)\right]$$

بنا بر این

$$\tilde{D}_n(t) \xrightarrow{P} \tilde{D}(t) \quad (11)$$

که در آن $\tilde{D}(t) = m'(t) - t m(t) - g \sqrt{\frac{2}{\pi}} \exp\left[\frac{t^2}{2}(1 - g^2)\right]$

نتیجه بنا به (۱۱) باید $\tilde{D}(t) = 0$. از طرفی چون $M_g(t) = \int_0^t g(s) ds$ جواب یکتایی معادله (۱) است، تنها در

صورتی $\tilde{D}(t) = 0$ است که $m(t) = M_g(t)$. اکنون با استفاده از یکتایی تابع مولد گشتاور نتیجه می‌گیریم

که $\tilde{D}(t) = 0$. بنا بر این فقط زمانی $\tilde{D}(t) = 0$ است که $m(t) = M_g(t)$ و $t \sim SN(\lambda, \sigma^2)$ باشد و در

$Y = \mu + \sigma X \sim SN(\mu, \sigma^2)$ باشد و در غیراین صورت $\tilde{D}(t) \neq 0$ است. در نتیجه برای هر فرض مقابل با

تابع مولد گشتاور متناهی، $\tilde{D}_n(t) \xrightarrow{P} \tilde{D}(t)$ و اثبات کامل است.

شبیه‌سازی

در این بخش در بررسی شبیه‌سازی برای آزمون‌ها دو حالت پارامتر شکل معلوم و نامعلوم را در توزیع چوله نرمال در نظر می‌گیریم.

۱. آزمون نیکویی برای توزیع چوله نرمال

در این قسمت نتایج شبیه‌سازی مونت کارلو برای آزمون $T_{n,a}$ ، آزمون کلموگروف-اسمیرنف (*KS*) و روش جدید را مقایسه می‌کنیم. در حالت خاص با نمونه‌هایی به اندازه $n = 20,50$ برای متغیرهای تصادفی استاندارد شده $\hat{X}_j = Y_j - \hat{\mu}_n / \hat{\sigma}_n$ ، $j = 1, 2, \dots, n$ با استفاده از برآوردهای گشتاوری (۶) آزمون‌ها را به کار می‌بریم. در روش مینتانیس برای محاسبه آماره آزمون D_n مقدار $T_{n,a}$ روی شبکه‌ای از نقاط در فاصله $[-a, a]$ محاسبه می‌شود. در این شبکه ابتدا فاصله $[-a, a]$ به فاصله‌هایی به طول $a \times 10^{-1}, \dots, 10^{-6}$ تقسیم می‌شود و سپس سوپریم مورد نظر با ماکسیمم D_n روی شبکه $[-a, a]$ محاسبه می‌گردد. اما در اینجا روش دیگری را پیشنهاد می‌کنیم و آن استفاده از یک تابع اپنیم برای یافتن مقدار سوپریم مورد نظر است. آزمون به روش جدید را با $T_{n,a}^O$ نشان می‌دهیم. این روش علاوه بر داشتن زمان کمتر در شبیه‌سازی مونت کارلو، دارای دقت و توان بیشتری نسبت به روش مینتانیس است. برنامه روش مینتانیس و همچنین روش جدید با استفاده از نرم‌افزار R نگاشته شده‌اند.

برای یافتن مقدار بحرانی آزمون مورد نظر به دو روش بر اساس نمونه مشاهده شده $y_1, \dots, y_n$ ، پارامتر شکل λ و اندازه آزمون α این مراحل را انجام می‌دهیم (روش جدید فقط در مرحله ۲ با روش مینتانیس متفاوت است):

۱. با استفاده از نمونه $y_1, \dots, y_n$ و $\lambda = \lambda$ ، پارامترهای $\hat{\mu}$ و $\hat{\sigma}$ از رابطه (۶) به روش گشتاوری برآورد می‌گردد؛

۲. $D_n(t_j)$ روی شبکه $[-a, a]$ با استفاده از رابطه (۳) محاسبه می‌شود؛

۳. $T_{n,a}(t_j)$ روی شبکه $[-a, a]$ با محاسبه می‌شود؛

۴. مراحل ۱ الی ۳ m بار تکرار می‌شود؛

۵- مقدار بحرانی (α) c_n با یافتن چندک α -ام از تابع توزیع تجربی $T_{n,a}$ محاسبه می‌شود.

برآورده توان آزمون برای فرض مقابل، با استفاده از شبیه‌سازی مونت کارلو به طور مشابه امکان‌پذیر است. مینتانیس [۸] از $m=10000$ بار تکرار شبیه‌سازی مونت کارلو برای بررسی توان آزمون استفاده کرده است. اما می‌دانیم قبل از توانا بودن یک آزمون، اندازه آن آزمون مهم است. مینتانیس اندازه آزمون را بررسی نکرده است. در ادامه اندازه آزمون را با استفاده از آماره $T_{n,a}^O$ بررسی می‌کنیم. ابتدا نشان می‌دهیم مقدار آماره $T_{n,a}^O$ به پارامترهای مکان و مقیاس وابسته نیست. توجه کنید آماره $T_{n,a}^O$ فقط از طریق $\hat{X}_j$ به Y_j به‌ازای $j = 1, 2, \dots, n$ مربوط است. بنا بر این کافی است نشان دهیم $\hat{X}_j$ به پارامترهای مکان و مقیاس وابسته نیست.

فرض کنید $(\delta \in \mathbb{R}, c > 0)$ و $Y^* = \delta + cY$ را در نظر بگیرید. تحت این تبدیل داریم $S_n^* = cS_n$ می‌شود. بنا بر این $\hat{\mu}_n^* = c + \delta\hat{\mu}_n$ و $\hat{\sigma}_n^* = c\hat{\sigma}_n$ به دست می‌آیند. در واقع این نشان می‌دهد برآورد گشتاوری σ مکان ناوردا و مقیاس هموردا و برآورد گشتاوری μ هموردای مکان و مقیاس است. با جایگذاری در $n=1, 2, \dots, n$ نتیجه می‌گیریم که $\hat{X}_j^* = \hat{X}_j - \hat{\mu}_n^*/\hat{\sigma}_n^*$ می‌شود. بنا بر این آماره $T_{n,a}^O$ تغییری نمی‌کند. در نتیجه برای بررسی اندازه آزمون بدون از دست دادن کلیت مسئله حالت $\mu = 0$ و $\sigma = 1$ را در نظر می‌گیریم.

جدول ۱ در صدر دارد فرض صفر را در $m=10000$ بار تکرار شبیه‌سازی مونت کارلو برای مقادیر پارامتر چولگی $\lambda_0 = 0, 0.1, 0.2, 0.5, 1, 2, 5, 10$ و اندازه اسمی آزمون $\alpha = 0.05, 0.1$ و اندازه نمونه‌های $n=20, 50$ بر اساس آماره $T_{n,a}^O$ به ازای $a=0.1$ نشان می‌دهد.

جدول ۱. اندازه آزمون با استفاده از آماره $T_{n,a=0.1}^O$

	$\alpha = 0.05$				$\alpha = 0.1$			
	$\lambda_0 = 0$	$\lambda_0 = 0.1$	$\lambda_0 = 1$	$\lambda_0 = 2$	$\lambda_0 = 0$	$\lambda_0 = 0.1$	$\lambda_0 = 1$	$\lambda_0 = 2$
$n=20$	٪ ۵/۳۹	٪ ۴/۷۹	٪ ۵/۲	٪ ۴/۴۱	٪ ۱۰/۳۶	٪ ۱۰/۱۸	٪ ۱۰/۲۲	٪ ۹/۵۴
$n=50$	٪ ۵/۲۴	٪ ۴/۷۲	٪ ۴/۵۵	٪ ۴/۸۳	٪ ۱۰/۲۷	٪ ۹/۹۳	٪ ۹/۹۶	٪ ۹/۴۲

جدول ۱ نشان می‌دهد اندازه آزمون به اندازه اسمی آزمون α نزدیک است. این نتایج شبیه‌سازی را برای $T_{n,a}^O$ و مقادیر متفاوت دیگر $\alpha = 0.05, 0.1, 0.2, 0.5, 1, 2, 5, 10$ به‌طور مشابه تکرار شد و به‌نظر می‌رسد آماره آزمون یا حداقل فراوانی‌های متضاد رد، نسبت به تغییر a پایدارند.

جدول‌های ۱ و ۲ مینتانیس [۸] توان آزمون H_0 را برای $\lambda_0 \in \{0, 0.1, 0.2, 0.5, 1, 2, 5, 10\}$ و $a \in \{0.05, 0.1\}$ و همچنین فرض‌های مقابله‌گونان و اندازه نمونه $n \in \{20, 50\}$ نشان می‌دهد. برخی از این فرض‌های مقابله

بدین صورت هستند:

۱. توزیع چوله t ، $ST(\lambda, g)$ به صورت

$$ST(\lambda, g) = \frac{\lambda}{\sqrt{1+\lambda}} \left(|Z|/\sigma \right) + \frac{1}{\sqrt{1+\lambda}} \left(Z/\sigma \right)$$

که در آن $Z \sim N(0, 1)$ و $\sigma \sim \text{Gamma}(\theta/2, 2/\theta)$ و $\theta \in \{2, 5, 10\}$ و $\lambda \in \{0, 0.1, 0.2, 0.5, 1, 2, 5, 10\}$. $Z_i, Z_j \sim N(0, 1)$ $i.i.d$

۲. توزیع g توکی $(Tu(g))$ به صورت

$$Tu(g) = (e^{gZ} - 1)/g$$

که در آن $Z \sim N(0, 1)$ و $g \in \{1, 1/5\}$ ، به ازای $\lambda \in \{0, 0.1, 0.2, 0.5, 1, 2, 5, 10\}$.

۳. توزیع لابلس نامتقارن $AL(\varphi)$ (کاتز و همکاران [۷]) به صورت

$$AL(\varphi) = (1/\sqrt{2}) \left((E_\varphi / \varphi) - \varphi E_\varphi \right)$$

که در آن $(1) \quad E_r, E_r^O \sim Exp(i.i.d)$ به ازای $\varphi \in \{0.5, 1\}$.

جدول ۲. توان آزمون به دو روش مینتانیس $T_{n,a}^O$ و جدید

	فرض مقابل	$\alpha = .05$		$\alpha = .1$	
		$T_{20,0.1}$	$T_{20,0.1}^O$	$T_{20,0.1}$	$T_{20,0.1}^O$
$\lambda_r = 0$	$ST(0,2)$	.51	.99	.58	.100
	$ST(0,5)$	.22	.22	.29	.30
	$Tu(.1)$	.8	.8	.13	.13
	$Tu(.5)$	.96	.96	.98	.98
	$AL(.05)$	.27	.99	.36	.100
	$AL(1)$	.59	.99	.70	.100
$\lambda_r = 2$	$ST(2,2)$	.53	.58	.59	.67
	$ST(2,5)$	.20	.25	.27	.34
	$Tu(1)$	.24	.64	.31	.75
	$Tu(.5)$	.84	.100	.89	.100
	$AL(.05)$	.30	.100	.39	.100
	$AL(1)$	.31	.100	.40	.100

جدول ۲ درصد رد فرض صفر را تحت فرض‌های مقابل ۱ الی ۳ در $m=10000$ بار تکرار شبیه‌سازی مونت کارلو برای مقادیر پارامتر چولگی $\beta_r = 0, 2$ ، اندازه اسامی آزمون $\alpha = .05, .01$ و اندازه نمونه $n=20$ بر اساس آماره‌های $T_{n,a}^O$ و $T_{n,a}$ به ازای $a=0/1$ نشان می‌دهد. جدول ۲ نشان می‌دهد روش جدید نسبت به روش مینتانیس برای یافتن آماره آزمون به توان بیشتری منجر می‌شود.

جدول‌های ۱ و ۲ مینتانیس [۸] به مقایسه توان آزمون $T_{n,a}$ با کلموگروف- اسمیرنوف پرداخته است. با مقایسه نتایج این شبیه‌سازی و شبیه‌سازی مینتانیس [۸] نتیجه می‌گیریم آزمون $T_{n,a}$ رقیب جدی آزمون کلموگروف- اسمیرنوف برای نمونه‌های متفاوت است. بنا بر این تواناترین آزمون در این بخش، آزمون جدید کلموگروف- اسمیرنوف در این مقاله است. $T_{n,a}^O$

۲. آزمون نیکویی برای توزیع چوله

در این حالت نیز مانند حالت ۱ معلوم از برآوردهای گشتاوری استفاده می‌شود. برای محاسبه برآوردهای گشتاوری می‌توان از روش مستقیم استفاده کرد اما در این بخش از روشی ساده‌تر استفاده می‌کنیم. فرض کنید مشاهدات نمونه‌ای تصادفی از توزیع $SN(\mu, \sigma, \lambda)$ با گشتاورهای مرکزی نمونه‌ای $y_n = (y_1, \dots, y_n)$ باشند. برآوردهای گشتاوری پارامترها را با $\tilde{\mu}$ ، $\tilde{\sigma}$ و $\tilde{\lambda}$ برابر $= 0$ ، $m_r = s^r$ و $m_{rr} = n^{-1} \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^r$

نمایش می‌دهیم. اگر $\bar{y}$ و s بهترتب میانگین و انحراف معیار نمونه مشاهده شده $y_1, \dots, y_n$ باشد، آنگاه نمونه استاندارد شده $y_{si} = (y_i - \bar{y})/s$; $i = 1, \dots, n$ مشاهدات نمونه تصادفی از توزیع $(\lambda, \mu_s, \sigma_s)$ با پارامترهای $SN(\mu_s, \sigma_s, \lambda)$ هستند. در واقع اگر $Y \sim SN(\mu_s, \sigma_s, \lambda)$ باشد، آنگاه

$$Y_s = \frac{Y - \bar{y}}{s} \sim SN(\mu_s, \sigma_s, \lambda)$$

حال با استفاده از گشتاورهای اول، دوم و سوم نمونه‌ای توزیع Y_s که آنها را بهترتب با نشان می‌دهیم، برآوردهای گشتاوری پارامترهای μ_s, σ_s و λ را بدست می‌آوریم. اگر $b = \sqrt{2/\pi}$, $c = \{2/(4-\pi)\}^{1/3}$, $\vartheta = \frac{\lambda}{\sqrt{1+\lambda}}$ آنگاه

$$\begin{aligned} E(Y_s) &= \mu_s + b\sigma_s \vartheta \equiv m_s = 0 \Rightarrow \tilde{\vartheta} = \frac{-\tilde{\mu}_s}{b\tilde{\sigma}_s} \\ E(Y_s^3) &= \mu_s^3 + 3b\mu_s \sigma_s \vartheta + \sigma_s^3 \equiv m_s^3 = 1 \Rightarrow \tilde{\sigma}_s = (1 + \tilde{\mu}_s^3)^{1/3} \\ E(Y_s^5) &= -2\mu_s^5 + \frac{\mu_s^5}{b^5} \equiv \frac{m_s^5}{s^5} \Rightarrow \tilde{\mu}_s = \frac{-cm_s^{1/5}}{s} \end{aligned} \quad (13)$$

در نتیجه داریم

$$\tilde{\mu} = \bar{y} + s\tilde{\mu}_s, \quad \tilde{\sigma} = s\tilde{\sigma}_s, \quad \tilde{\lambda} = \tilde{\vartheta}/(1 - \tilde{\vartheta}^2)$$

چون توزیع آماره آزمون تحت فرض صفر به پارامتر نامعلوم λ وابسته است، برای یافتن مقدار بحرانی (α)

از روش بوت استرپ پارامتری استفاده می‌کنیم. برای یافتن نقطه بحرانی آزمون‌های مورد نظر بر اساس نمونه مشاهده شده $y_1, \dots, y_n$ و اندازه آزمون α بهروش بوت استرپ پارامتری این مراحل را طی می‌کنیم:

۱. برآوردهای گشتاوری $\hat{\mu}$, $\hat{\sigma}$ و $\hat{\lambda}$ و سپس $\hat{x}_j = (y_j - \hat{\mu})/\hat{\sigma}$; $j = 1, 2, \dots, n$ را محاسبه می‌کنیم.

۲. مقدار آماره آزمون $\tilde{T}_{n,a}$ را براساس $\hat{x}_j, \hat{\lambda}$ محاسبه می‌کنیم؛

۳. نمونه بوت استرپ $Y_1^*, Y_2^*, \dots, Y_n^*$ را از توزیع $SN(\hat{\mu}, \hat{\sigma}^2)$ تولید می‌کنیم؛

۴. برآوردهای بوت استرپ $\hat{\mu}^*$, $\hat{\sigma}^*$ و $\hat{\lambda}^*$ و سپس نسخه بوت استرپ $\hat{X}_j^* = (Y_j^* - \hat{\mu}^*)/\hat{\sigma}^*$ را براساس

نمونه بوت استرپ محاسبه می‌کنیم؛

۵. مقدار آماره آزمون بوت استرپ $\tilde{T}_{n,a}^* = \tilde{T}_{n,a}^*$ را بر اساس $\hat{\lambda}_n^*$ و $\hat{X}_j^*$ محاسبه می‌کنیم؛

۶. مراحل ۳ الی ۵ را ۱۰۰۰ بار تکرار کرده و $\tilde{T}_{n,a}^*$ را بدست می‌آوریم؛

۷. مقدار بحرانی $(\alpha) = \tilde{T}_{(0.05)}^*$ را ارائه می‌کنیم، که در آن $\tilde{T}_{(j)}^*$ j -امین مقدار مرتب شده $\tilde{T}_{n,a}^*$ است؛

۸. فرض صفر در اندازه آزمون α رد می‌گردد اگر $\tilde{T}_{n,a}^* > \tilde{c}_n(\alpha)$.

اکنون می‌توان آزمون بوت استرپ پارامتری $\tilde{T}_{n,a}$ را برای شبیه‌سازی مونت کارلو و محاسبه اندازه و توان آزمون بهکار برد. مینتانیس [۸] این آزمون را برای $a=0/2$ و با استفاده از شبیه‌سازی $m=100$ بار تکرار شبیه‌سازی مونت کارلو با اندازه نمونه $n=5$ انجام داده است. شاید دلیل تعداد نمونه کوچک مونت کارلو، زمان بر بودن برنامه مینتانیس بوده است. در این آزمون نیز می‌توان آماره آزمون را از تابع اپنیم بدست آورد. این آزمون را با نماد $\tilde{T}_{n,a}^O$ نمایش می‌دهیم. روش جدید بهدلیل زمان کمتر می‌تواند از $m=1000$ بار تکرار شبیه‌سازی مونت کارلو استفاده کند. بنا بر این برای مقایسه دو روش، نتایج خود را برای $m=1000$ بار تکرار شبیه‌سازی مونت کارلو گزارش می‌کنیم. جدول ۳ اندازه آزمون‌های $\tilde{T}_{n,a}^O$ ، $T_{n,a=0/2}^O$ و KS را برای (λ, α) با $\lambda \in \{0/25, 0/50, 0/75, 1/2\}$ نشان می‌دهد.

جدول ۳. اندازه آزمون‌های $\tilde{T}_{n,a=0/2}^O$ ، $T_{n,a=0/2}^O$ و KS به ازای $n=50$ و $a=0/2$

فرض مقابل	$\lambda=0/25$	$\lambda=0/5$	$\lambda=0/75$	$\lambda=1$	$\lambda=2$
$\tilde{T}_{n,a}^O$	% ۲/۲	% ۳/۱	% ۳/۵	% ۴/۶	% ۱/۲
$\tilde{T}_{n,a}$	% ۶	% ۶	% ۵	% ۴	% ۴
KS	% ۵/۲	% ۶/۴	% ۵/۲	% ۴/۹	% ۶/۷

جدول ۳ نشان می‌دهد آزمون جدید $\tilde{T}_{n,a}^O$ ارائه شده در این مقاله نسبت به آزمون‌های مینتانیس و کلموگروف-اسمیرنف دارای اندازه آزمون بهتری است. برای بررسی توان آزمون‌ها از فرض‌های مقابل مینتانیس [۸] استفاده شده است. مینتانیس [۸] در حالت λ مجھول توان آزمون کلموگروف-اسمیرنف را بررسی نکرده است؛ در حالی که هدف ارائه مقاله او نشان دادن برتری آماره آزمون خود بر این آزمون است.

جدول ۴ توان آزمون‌ها را بهروش‌های مختلف و فرض‌های مقابل توزیع‌های چوله t ، توکی و لایپلاس نامتقارن نشان می‌دهد. جدول ۴ نشان می‌دهد آزمون کلموگروف-اسمیرنف، جدید $\tilde{T}_{n,a}^O$ و $\tilde{T}_{n,a}$ بهترتب در اکثر فرض‌های مقابل توان بیشتری دارد. حتی در برخی از این موارد، روش جدید محاسبه آماره آزمون نیز رقیب آزمون کلموگروف-اسمیرنف نیست و این نشان دهنده ضعف آماره آزمون مینتانیس برای λ مجھول است.

کاربرد برای داده‌های واقعی

در این بخش با مثالی از داده‌های واقعی نتایج روش جدید را با روش مینتانیس مقایسه می‌کنیم. داده‌های جدول‌های ۱ و ۲ گوپتا و براون [۵] نمره بهره هوشی ۸۷ سفیدپوست و ۵۲ غیرسفیدپوست مرد را در یک شرکت بیمه در سال ۱۹۷۱ نشان می‌دهد. برآوردهای گشتاوری پارامترهای (μ, σ, λ) در جدول ۵ گزارش شده است.

جدول ۴. توان آزمون‌های KS و $\tilde{T}_{n,a}^O$ برای $n=50$ و $\alpha=0.02$

فرض مقابل	$ST(0.025, 2)$	$ST(0.05, 3)$	$ST(0.075, 5)$	$ST(0.10, 10)$	$ST(0.15, 15)$
$\tilde{T}_{n,a}^O$	%77	%69/8	%15/5	%8/9	%7/2
$\tilde{T}_{n,a}$	%48	%33	%11	%7	%6
KS	%89/8	%53/2	%24/7	%6/3	%8/5
فرض مقابل	Tu(0.025)	Tu(0.05)	Tu(1)	Tu(0.10)	Tu(0.15)
$\tilde{T}_{n,a}^O$	%9/2	%35/3	%91/2	%96/9	%99/4
$\tilde{T}_{n,a}$	%3	%25	%85	%98	%100
KS	%16/5	%24/5	%91	%98/9	%100
فرض مقابل	AL(1)	AL(0.025)	AL(0.10)	AL(0.075)	AL(0.15)
$\tilde{T}_{n,a}^O$	%35/7	%30/2	%41	%54/2	%43/3
$\tilde{T}_{n,a}$	%9	%20	%27	%34	%42
KS	%60	%53/6	%52	%55/7	%50/4

جدول ۵. برآورد پارامترهای توزیع چوله نرمال برای داده‌های بهره هوشی مردان

پارامتر	μ	σ	λ
سفید پوست	105/61	11/98	1/16
غیرسفید پوست	98/79	11/38	1/73

در جدول‌های ۶ و ۷ مقادیر آماره آزمون و مقادیر بحرانی 0.05 و 0.01 داده‌های بهره هوشی، بهترتیب برای دو روش مینتانیس $\tilde{T}_{n,a}^O$ و جدید این مقاله $\tilde{T}_{n,a}$ برای دو گروه مردان سفید و سیاه پوست بهازای مقادیر مختلف a محاسبه شده‌اند. با مقایسه مقادیر بحرانی و مقادیر آماره آزمون در جدول‌های ۶ و ۷ فرض چوله نرمال بودن هیچیک از گروه‌ها در سطوح 5% و 1% رد نمی‌شود. البته چنان‌که اشاره شد روش جدید محاسبه سریع‌تر از روش مینتانیس است. علاوه بر این، مقایسه جدول‌های ۶ و ۷ نشان می‌دهد که مقادیر آماره آزمون بدرو روش تا ۴ رقم اعشار با یکدیگر یکسان‌اند ولی نقاط بحرانی آن‌ها تفاوت چشمگیری دارد. بهطوری که نقاط بحرانی آماره آزمون $\tilde{T}_{n,a}^O$ مقادیر بهمراتب کوچک‌تری نسبت به نقاط بحرانی آماره آزمون $\tilde{T}_{n,a}$ دارد.

جدول ۶. مقادیر بحرانی و آماره آزمون $\tilde{T}_{n,a}$ برای داده‌های بهره هوشی

α	سفیدپوست			غیرسفیدپوست		
	0.05	0.01	$\tilde{T}_{n,a}$	0.05	0.01	$\tilde{T}_{n,a}$
$\alpha=0.02$	0.047	0.035	0.00318	0.002	0.029	0.00278
$\alpha=0.04$	0.229	0.169	0.2810	0.196	0.125	0.2927
$\alpha=0.06$	0.649	0.487	0.10368	0.478	0.292	0.13003
$\alpha=0.10$	3.04	2.44	0.03547	2.32	1.62	0.05089

جدول ۷. مقادیر بحرانی و آماره آزمون $\tilde{T}_{n,a}^O$ برای داده‌های بهره‌هوشی

α	سفید پوست			غیرسفید پوست		
	.0/.05	.0/.1	$\tilde{T}_{n,a}^O$	.0/.05	.0/.1	$\tilde{T}_{n,a}^O$
$\alpha=0/.2$	.0/.006	.0/.0005	.0/.00318	.0/.006	.0/.00452	.0/.00278
$\alpha=0/.4$	.0/.057	.0/.048	.0/.02809	.0/.051	.0/.044	.0/.02926
$\alpha=0/.7$	.0/.245	.0/.1965	.0/.10363	.0/.212	.0/.175	.0/.12997
$\alpha=1/0$	.1/.635	.1/.4075	.0/.053541	.1/.42	.1/.257	.1/.0507

نتیجه‌گیری

در این مقاله یک روش محاسبه آماره آزمون مینتانیس بررسی شد که از نظر توان و زمان اجرای شبیه‌سازی نسبت به روش قبلی برتری دارد. این روش بر مبنای استفاده از یکتابع اپتیمم است. همچنین شبیه‌سازی‌ها نشان داد آزمون معرفی شده مینتانیس در مورد پارامتر معلوم، بر آزمون کلموگروف-اسمیرنف برتری دارد؛ اما در مورد پارامتر نامعلوم این ادعا درست نیست.

منابع

1. A. Azzalini, "A class of distributions which includes the normal ones", Scandinavian Journal of Statistics, 12 (1985) 171-178.
2. J. Clark, L. Horvath, M. Lewis, "On the estimation of the spread rate for a biological population" Statistics and Probability Letters, 51 (2001) 225-234.
3. T. W. Epps, K. J. Singleton, L. B. Pulley, "A test of separate families of distributions based on the empirical moment generating function", Biometrika, 69 (1982) 391-399.
4. A. Feuerverger, "On the empirical saddlepoint approximation", Biometrika, 76 (1989) 457-464.
5. R. C. Gupta, N. Brown, "Reliability studies of the skew-normal distribution and its application to a strength-stress model", Communication in Statistics: Theory and Methods, 30 (2001) 2427-2445.
6. H. J. Kim, Binary regression with a class of skewed t link models", Communications in Statistics-Theory and Methods, 31 (2002) 1863-1886.

7. S. Kotz, T. Kozubowski, K. Podgrski, "The Laplace Distribution and Generalizations: A Revisit with Applications to Communications, Economics", Engineering, and Finance, (2001), Birkhauser, Boston.
8. S. G. Meintanis, "A Kolmogorov-Smirnov type test for skew normal distributions based on the empirical moment generating function", Journal of Statistical Planning and Inference, 137 (2007) 2681-2688.